

אדם, שזהו מעין מלאכתו הראשונה שעבורה נעשה הסנדל (רש"י). ומאכן למדה הגמ' שגם לענין זוג שניטל ממנו העינבל, אין די לרבי יוחנן במה שראוי לגמע בו מים לתינוק, אלא רק במה שראוי להקישו על גבי חרס שהוא מעין מלאכתו הראשונה. ואף שבזוג ועינבל הנדון הוא באופן שניטל העינבל מהזוג, ובסנדל הנדון הוא על קבלת תומאה מלכתחילה, יסוד הענין בשני המקרים הוא שוה, שצריך שהמלאכה שמחמתה נחשב כלי לקבלת תומאה, תהא מעין המלאכה העיקרית (ריטב"א).

איכא בינייהו דמאסי, ובאופן זה יש נפקא מינה גם בין רב לרבי יוחנן, שלרב טהור כיון שאינו ראוי לשתות בו מים, ולרבי יוחנן טמא משום שראוי להניחו ברגליו ולברוח בו (רש"י). ולפי זה יוצא שהגמ' כעת חוזרת בה מההוכחה שהוכיחה בתחילה שלרבי יוחנן צריך שיהא ראוי למעין מלאכתו הראשונה, כי מעתה יש לומר שגם לרבי יוחנן הסנדל טמא כשראוי לקבל בו מים אף שאין זה מעין מלאכתו הראשונה, ומה שהוצרך לטעם שראוי לברוח בו במלחמה, הוא רק משום שרצה להוסיף בזה שגם סנדל מאוס טמא. ואם כן לפי זה, בסנדל שאינו מאוס, אף אם הוא כבד שאין ראוי לברוח בו במלחמה, מודה רבי יוחנן לרב שהוא טמא משום שראוי לשתות בו מים על אף שאינו מעין מלאכתו הראשונה (מהרש"א). ויש שכתב, שהגמ' אינה חוזרת בה ממה שהוכיחה בתחילה, ובסנדל כבד אף אם אינו מאוס טהור לרבי יוחנן, כיון שאינו ראוי למעין מלאכתו הראשונה, כי אם רבי יוחנן סובר שטמא גם מחמת שראוי לשתות בו מים, היה לו לומר כן במפורש (יד דוד).

איכא בינייהו דיקיר, שלרבי יוחנן אינו טמא מחמת שראוי לסוך, כיון שאינו מעין מלאכתו הראשונה. ומטעם זה אף אם אינו מאוס אינו טמא לרבי יוחנן, ולא מועיל מה שראוי לשתות בו מים (יד דוד, וכשיטתו לעיל). ויש שכתב, שטעמו של רבי יוחנן הוא, שסובר כרב שאין דרך להוליך שמן למלחמה (מהרש"א), ומדובר כאן בסנדל כבד שהוא גם מאוס, כי בסנדל שאינו מאוס יהיה טמא לרבי יוחנן מחמת שראוי לשתות בו מים [וכמבואר לעיל בסמוך, שהגמ' כאן חוזרת בה מההוכחה שלרבי יוחנן צריך שיהא ראוי למעין מלאכתו הראשונה] (יד דוד וחז"א כלים טז, טו בדעת המהרש"א לעיל).

ירושלים דדבבא, תכשיט הנתון כנגד הלב ומצוירת בו העיר ירושלים (ריטב"א להלן סב, א, בביאר רש"י לעיל נז, א). ויש שכתב, שהוא כעין עטרה לראש (ר"ת בתוס'). ■ להלכה, אסור לצאת בעיר של זהב לרשות הרבים, וכשני הפירושים (שו"ע א"ח שג, ד).

הואיל וראוי להקישו על גבי חרס, ומשום כך זוג של קטן שניטל ממנו העינבל טמא, כי ראוי עדיין להשמיע קול בכתחילה ע"י שמקיש אותו ולא בטלה מלאכתו הראשונה (רש"י). וכגון שמקיש לבשמים שבמכתשת, ולתינוק שבעריסה שישן, או לתינוקות שישמיעו להם כשהולך לבית הכנסת ויבואו [וזוג שבבגדי הקטן נעשה כדי שהקטן יהנה מהזוג המקשקש (דברות משה נג, י), ויהנה גם כשמקישו על גבי חרס] (ע"פ חדש האביב [לבעל הפלא יועץ], שפת אמת, והערות הגר"ש אלישיב). אבל זוג של בהמה שניטל ממנו העינבל טהור, ואינו מועיל מה שראוי להקישו על גבי חרס (שפת אמת מדברי רש"י), כיון שנעשה לשמוע את קולו כשתלוי עליה כדי שימצא היכן היא עומדת [כמבואר בתוס' לעיל (נח, ב)], וזה אינו מועיל אלא כשיש בו עינבל שמשמיע קול מעצמו ע"י הליכתה. ויש שמשמע מדבריו, שאף בזוג של בהמה שניטל ממנו העינבל, מועיל מה שראוי להקישו על גבי חרס שיחשב כלי לטומאה (שפת אמת ובחתם סופר מדברי הרמב"ם כלים ח, ז).

הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק, ואינו צריך לייחדו לכך. ואף שבשאר כלים שינוי תשמיש מצריך ייחוד, כאן מועיל בלא ייחוד, כיון שראוי להחזירו לתשמישו הראשון על ידי הדיוט, ולפיכך די בדבר מועט שראוי לגמע בו מים לתינוק, כדי שיחשב כלי (תוס'). ואף באופן שאינו ראוי להקישו על גבי חרס, משום שלדעה זו אין צריך שיהא ראוי דוקא לדבר שהוא מעין מלאכתו הראשונה (הערות הגר"ש אלישיב). ויש שכתב, שאפילו אם יכול להחזירו רק על ידי אומן, מועיל שלא יהא צריך ייחוד בשניו התשמיש (ריטב"א).

למאי חזי, שאין להחשיבו כלי מחמת תשמישו לבהמה, כי אין תכשיט לבהמה (רש"י), ולא דוקא תכשיט, אלא גם סנדל שהוא מלווה לבהמה, אינו נחשב כלי לקבלת תומאה (משנה אחרונה כלים יד, ה, תפארת ישראל שם כ בעוז ז).

בשעה שבורח מן הקרב, נקט רבי יוחנן לשון 'קרב' ולא לשון 'מלחמה' כמו שנקטו רב ורבי חנינא, משום ש'קרב' הוא כשקרבים הצדדים זה לזה במלחמה, שאז המפסיד בורח מן הקרב (תוס' ר"י הזקן).

מניחו רגליו ורץ על קוצין ועל הפרקנים, ומכל מקום אמרו בתוספתא (כלים ב"ב ב, ד) שאינו מקבל תומאת מדרס (קושיית התוס'), לפי שאינם מיוחדים לדריסה, אלא רק בדרך העברה באקראי בעלמא במקום קוצים וברקנים (מגיני שלמה, ע"פ תוס' להלן סו, ב, ובן אורי, ע"פ תוס' ישנים לעיל מד, ב).

ולדעת רבי יוחנן, אין די במה שראוי לשתות בו מים ולסוך בו שמן במלחמה, כי הואיל ועשאו לשם סנדל, צריך שיהא ראוי לנעילת